

Заява польських учасників Групи польсько-українського діалогу

Новелізація закону про Інститут Національної Пам'яті в теперішній формі матиме фатальний вплив на польсько-українські стосунки. Це може допровадити до ескалації ворожості та поглиблення політичного конфлікту між нашими народами. Ризикуємо втратити доробок добросусідських відносин останньої чверті століття і симпатію до Польщі в українському суспільстві. Закон може вплинути на зменшення корисної і важливої для нашої країни присутності працівників та студентів з України, викликає також побоювання щодо дотримання непозбувних громадянських прав національних та етнічних меншостей, в тому числі спільноти польських українців. Врешті, загроза втрати солідарності наших країн і народів перед агресивною політикою Росії може поставити під питанням безпеку Польщі.

Особливе занепокоєння викликають такі формулювання закону:

1. Пеналізація висловлювань і дій, які “зменшували б відповідальність реальних винуватців злочину” проти польського народу, може довести до цілковитої блокади історичного діалогу з Києвом щодо волинського злочину, а також започаткувати юридичне переслідування з боку польської держави стосовно представників українських еліт: політиків, істориків, науковців і журналістів — без котрих неможлива жодна співпраця між нашими країнами. Мало того, загроза переслідування стосуватиметься також польських чи закордонних дослідників, котрі при порушенні теми конфлікту у 1939–1947 років звертають увагу не тільки на злочини ОУН-УПА стосовно поляків, але і на злочини польських формувань супроти українців.

2. Ставлення на тому самому щаблі дій українських націоналістичних організацій з діями СРСР і Третього Райху (ст. 1, п. 1а) — неадекватне. **Радянські та німецькі злочини мали як в міжнародному юридичному сенсі, так і в масштабах злочинів, різний юридичний і міжнародний статус**, оскільки були організовані державами, що становили інституційну реалізацію тоталітаризмів — нацизму та комунізму. Серйозні сумніви викликає також підкреслення колаборації лише українських націоналістичних організацій та окреслення їх у польському законодавстві не за суттю злочину, а за національністю. Складається враження, немовби польська держава інакше ставиться до українських злочинів, ніж до дій (у деяких випадках теж таких, які мають риси геноциду, етнічних чисток і т.д.) подібних формувань, організованих іншими народами Центральної Європи, а також до колаборації частини поляків.

3. Використання в частині, що стосується злочинів українських націоналістів у 1925–1950 роках (ст. 2а), формулювання “Східна Малопольща” є антиісторичним, а в міжнародних відносинах може розумітися як визнання території, що належить Україні, частиною польської держави.

Введення цього формулювання до польського законодавства суперечить основним

принципам польської східної політики. В політичному розумінні в Україні це прочитується як вияв антиукраїнської риторики з боку Польщі.

Вважаємо, що дружні, засновані на взаємній повазі стосунки з українським народом сьогодні для Польщі та її громадян мають цілком ключове значення. Тому закликаємо до якнайшвидшого виправлення конфліктогенних формулювань закону про Інститут національної пам'яті, які ставлять ці стосунки під загрозу.

Адам Бальцер (Adam Balcer)

Боґуміла Бердиховська (Bogumiła Berdychowska)

Анджей Бжезецький (Andrzej Brzeziecki)

Павел Коваль (Paweł Kowal)

Йоанна Конечна-Саламатін (Joanna Konieczna-Salamatin)

Катажина Пелчинська-Наленч (Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz)

Павел Пурський (Paweł Purski)

Кшиштоф Становський (Krzysztof Stanowski)

Томаш Стриєк (Tomasz Stryjek)

Петро Тума (Piotr Tuma)